

Rola euro w fakturowaniu eksportu towarów w latach 1999–2014

Tomasz Białowas*

Streszczenie: Przedmiotem artykułu jest analiza zastosowania euro jako waluty fakturowania w eksporcie towarowym. W opracowaniu zaprezentowano zbiór danych pokazujący udział euro w fakturowaniu eksportu 41 krajów. Euro jest powszechnie stosowane w eksporcie krajów strefy euro i Unii Europejskiej zarówno w wymianie pomiędzy krajami członkowskimi, jak również z krajami trzecimi. Znaczenie euro jako waluty pośredniczącej rośnie, jednak w porównaniu do dolara USA jest znacznie mniejsze.

Słowa kluczowe: waluta fakturowania, euro, handel międzynarodowy

Wprowadzenie

Upadek systemu walutowego z Bretton Woods spowodował wzrost zainteresowania problematyką wyboru waluty wykorzystywanej w fakturowaniu i rozliczaniu transakcji handlowych. Kolejnym impulsem było wprowadzenie do obiegu euro, które szybko zyskało na znaczeniu w realizacji transakcji handlowych zarówno pomiędzy krajami Unii Europejskiej oraz gospodarkami silnie powiązаныmi handlowo ze strefą euro, jak i w handlu krajów z innymi kontynentów.

Producenci sprzedający swoje produkty na rynkach zagranicznych stają przed wyborem waluty, w której wyrażona zostanie cena dobra. Mają do wyboru trzy opcje: 1) własną walutę, 2) zastosowanie waluty kraju importera i 3) wykorzystanie waluty kraju trzeciego (tzw. *vehicle currency*). Wybór ten związany jest z dwojakiego rodzaju ryzykiem. Pierwszym jest ryzyko kursowe, drugim popytowe. Wybór waluty krajowej przez eksportera oznacza dla niego brak ryzyka kursowego i stałą cenę produktu niezależnie od kierunku i skali wahań kursowych, jednak pojawia się ryzyko popytowe. Oznacza ono możliwość spadku popytu na produkt, którego cena wzrośnie dla importera wskutek aprecjacji kursu waluty. Wybór waluty importera oznacza brak ryzyka popytowego, związany jest jednak z ryzykiem kursowym.

Jako pierwsi problemem wyboru waluty fakturowania w handlu międzynarodowym zajęli się A. Swoboda i R. McKinnon. Pierwszy z nich wskazał na możliwość wykorzystania waluty charakteryzującej się wysoką płynnością i niskimi kosztami transakcyjnymi, jako

* dr Tomasz Białowas, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, e-mail: bialowas@hektor.umcs.lublin.pl.

pośredniczącej w wymianie handlowej (Swoboda, 1968, s. 21). Z kolei R. McKinnon argumentował, powołując się na prace S. Grassmana, że zazwyczaj fakturowanie eksportu dóbr zróżnicowanych odbywa się w walucie producenta. Natomiast w wymianie dobrami homogenicznymi stosowana jest waluta pośrednicząca, w której notowane są produkty giełdowe (McKinnon, 1979, s. 74–77).

Na przełomie lat 80. i 90. XX wieku pojawiły się modelowe analizy czynników wyboru waluty fakturowania przez przedsiębiorstwa eksportujące (Mucha-Leszko, 2007, s. 291). Na podstawie wyników uzyskanych przez P. Bacchette, E. van Wincoopa, L. Goldberg, C. Tillego oraz A. Kamps możemy wskazać zbiór najważniejszych czynników. Należą do nich (NBP, 2011; Bacchetta, van Wincoop, 2002, s. 177; Goldberg, 2005, 2009; Kamps, 2006):

- stabilność makroekonomiczna i stabilność kursu walutowego,
- odległość geograficzna od dużej gospodarki,
- poziom rozwoju gospodarczego i konkurencyjność kraju,
- rozwój rynków finansowych,
- stopień organizacji rynku,
- siła przetargowa producentów i konkurencja między firmami,
- stopień zróżnicowania dóbr,
- waluta zakupu dóbr pośrednich, podzespołów i surowców oraz wielkość jednorazowej dostawy,
- efekty sieciowe.

Istniejące dane statystyczne, ze względu na brak ich porównywalności pomiędzy krajami, uniemożliwiają precyzyjne określenie udziału poszczególnych walut w fakturowaniu światowego eksportu. Eksperti Światowej Organizacji Handlu w opublikowanym w roku 2012 raporcie podjęli próbę oszacowania znaczenia głównych walut w oparciu o informacje z systemu SWIFT (*Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication*). Określili oni, że udział euro w rozliczaniu transakcji handlowych w roku 2010 wyniósł około 39%, dolara 36%, funta brytyjskiego 8%, a udziały pozostałych walut nie przekraczały 3% (Auboin, 2012, s. 10).

Celem artykułu jest określenie udziału euro w fakturowaniu eksportu towarów zarówno w wymianie krajów Unii Europejskiej, jak również innych regionów świata. Badaniem objęto lata 1999–2014, jednak ze względu na ograniczenia danych statystycznych dla wielu krajów przedział czasowy jest zawężony.

1. Źródła danych statystycznych

Dane dotyczące udziału poszczególnych walut w fakturowaniu transakcji handlowych są trudno dostępne, niekompletne, a przede wszystkim publikowane jedynie dla relatywnie niewielkiej grupy krajów. Podstawowym źródłem informacji są coroczne raporty Europejskiego Banku Centralnego – *The International Role of the Euro*. Zawierają one dane statystyczne dla kilku krajów strefy euro oraz gospodarek Europy Środkowej i Wschodniej,

opracowane na bazie informacji uzyskanych z banków centralnych. W wybranych edycjach pojawiają się dane dla krajów z innych regionów¹. Drugim źródłem informacji jest baza danych statystycznych Eurostatu, w której znajdują się informacje dotyczące eksportu zewnętrznego krajów Unii Europejskiej w latach 2010–2014, również z podziałem na poszczególne grupy towarowe. Trzecim źródłem są artykuły naukowe. Najbardziej kompleksowy zbiór danych zawiera praca A. Kamps z roku 2006 (s. 43–47). Autorka zgromadziła statystyki dla 42 krajów, a dla 38 z nich również o fakturowaniu eksportu towarowego w euro. Pewnych informacji dostarczają również prace L. Goldberg i C. Tillego oraz E. Laia i X. Wu, jednak zgromadzony w nich materiał statystyczny jest nieporównanie skromniejszy. Zarówno prace Goldberg i Tillego (2005, s. 40), jak również Laia i Wu (2015, s. 1551–1573) prezentują dane pochodzące z EBC, Eurostatu i krajowych banków centralnych. Istnieje również kilka publikacji zawierających wyniki badań dla poszczególnych gospodarek (por. Reiss, 2014). Zasadniczym problemem, na który napotykamy analizując dane statystyczne w nich zawarte, jest brak lub ograniczona porównywalność danych. Jest to spowodowane różnymi metodami badawczymi przyjętymi przez autorów. Najczęściej stosowane są badania ankietowe wśród przedstawicieli przedsiębiorstw. Treść pytań, a także zakres czasowy i rozmiar próby mogą mieć istotny wpływ na uzyskiwane wyniki. Czwartym źródłem danych statystycznych są publikacje banków centralnych lub instytucji rządowych. Informacji takich dostarczają Ludowy Bank Chin, Bank Indonezji, Bank Korei, Bank Tajlandii, Ministerstwo Finansów Japonii oraz Urząd Statystyczny Australii.

2. Znaczenie euro w fakturowaniu eksportu towarów krajów Unii Europejskiej

Udział euro w fakturowaniu eksportu jest silnie zróżnicowany pomiędzy krajami. Od wprowadzenia do obiegu wspólna waluta szybko uzyskała kluczową rolę w realizacji płatności w handlu zewnętrznym krajów strefy euro (por. Mucha-Leszko, 2013, s. 109–110). Najwyższy udział euro występował w fakturowaniu eksportu Słowacji (94,9% w roku 2014), Słowenii (80,8% w roku 2013) oraz Łotwy (78,6% w roku 2014) (por. tab. 1). Był on rezultatem wysokiej koncentracji eksportu na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej i niewielkiego znaczenia wymiany handlowej z krajami spoza UE. W przypadku najsilniejszych gospodarek strefy euro, które są w większym stopniu powiązane handlowo ze Stanami Zjednoczonymi i Chinami, udział euro w fakturowaniu transakcji był o kilka punktów procentowych niższy. We Francji wynosił on 57,1% (w 2014 r.), w Niemczech 65,2% (w 2007 r.), a we Włoszech 67,4% (w 2010 r.). W najmniejszym stopniu euro jako waluta transakcji handlu zagranicznego była wykorzystywana w Grecji (34,1% eksportu towarowego w 2014 r.). Było to spowodowane zarówno peryferyjnym położeniem i strukturą geograficzną wymiany, jak

¹ Prezentowane dane statystyczne dotyczą głównie udziału euro w fakturowaniu eksportu, jednak np. dane EBC w większości nie są podzielone na fakturowanie i rozliczanie.

i przedmiotową strukturą eksportu towarowego zdominowaną w około 40% przez surowce energetyczne, w tym ropę naftową, podstawowe metale i chemię przemysłową, które tradycyjnie rozliczane są w dolarach.

Z punktu widzenia zastosowania euro w funkcjach pieniądza światowego, kluczowa jest jego pozycja jako waluty fakturowania i rozliczeń transakcji handlowych krajów spoza strefy euro. Szczególnie wysoki udział euro występuje w handlu zagranicznym rozwijających się gospodarek Europy Środkowej i Wschodniej. Są one ściśle powiązane handlowo i produkcyjnie ze strefą euro, co znajduje odzwierciedlenie w wyborze waluty fakturowania handlu. Wśród nich najwyższy udział euro w płatnościach handlu zagranicznego charakteryzował Węgry, Chorwację, Czechy i Rumunię, w których ponad 75% eksportu towarowego fakturowano w euro. Mniejsze znaczenie euro miało w rozliczaniu eksportu Bułgarii, Litwy i Polski (por. tab. 1).

Tabela 1

Udział euro w fakturowaniu/rozliczaniu eksportu towarów krajów UE w latach 1999–2014 (%)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Strefa euro								59,5	59,6	63,6	64,1	63,4	69,9	66,7	67,5	67,3
Belgia		42,0	46,7	53,6	56,6	57,7	54,8	58,5	52,8	56,2	57,4	52,3	55,3	56,6		
Cypr								2,8	21,2	24,3	25,9	49,1				
Estonia			53,8	65,3	70,3	65,7	60,3	55,1	57,8	59,1	50,8	46,2	66,1	67,9	76,4	77,8
Francja	52,2	44,6	50,8	50,5	49,0	49,2	49,8	50,8	51,5	49,3	52,3	51,8	51,9	48,4	56,8	57,1
Grecja			23,5	36,4	45,1	41,8	35,1	34,1	35,5	32,6	36,3	33,7	35,5	32,3	31,1	34,1
Hiszpania	50,2	49,0	52,0	57,5	61,7	62,4	62,1	61,6	65,2	60,6	62,8	59,6	52,5	56,5	56,2	59,3
Holandia	51,8	44,7	47,8	52,0												
Luksemburg		42,0	46,7	44,0	51,5	61,8	61,4	57,7	59,2	51,9	50,3	63,2	55,3			
Łotwa	28,5	34,1	40,4	41,6	47,9	53,3	54,8	59,5	66,9	66,4	82,5	79,7	78,6	81,2	78,6	
Niemcy				50,1	63,0	63,2	61,0	67,8	65,2							
Portugalia		40,1	40,4	44,3	50,6	55,5	56,5	55,8	61,4	63,1	64,2	63,4	62,1	59,3	55,9	57,3
Słowacja	58,3	58,5	61,3	63,7	69,8					96,5	94,8	94,4	96,0	96,5	96,0	94,9
Słowenia	85,0	85,0	87,0	87,2	88,1		74,2	79,0	79,4	84,7	82,7	83,5	81,6	80,8		
Włochy			52,7	54,1	58,2	59,0	58,3	59,4	64,3	68,7	69,2	67,4				
Pozostałe kraje UE																
Bułgaria	36,7	37,5	48,1	52,4	60,7	62,2	60,4	57,7	60,5	61,5	68,6	56,2	52,9	48,6	55,9	57,9
Chorwacja	62,0	60,0	63,0	69,4	71,9	69,2	71,2	71,7	74,3	75,6	81,0			81,0	80,0	
Czechy	71,2	69,2	68,7	68,2	70,3	73,4	71,9	68,8	72,0	73,6	76,0	76,4	77,0	77,2	79,1	78,8
Dania	30,0	29,3	32,6	35,9	35,2	34,3										
Litwa	28,5	32,3	27,8	36,6	46,8	49,7	51,3	56,2	56,5	55,7	60,5	59,7	58,1	59,5	60,5	65,6
Polska	53,7	54,8	57,2	60,1	64,9	69,3	70,1	69,9	69,8	68,2	66,1					
Rumunia	50,5	51,0	55,7	58,6	63,8	66,3	64,3	67,6	67,7	68,5	75,9	71,3	67,1	70,1	73,2	77,0
Szwecja												22,0	21,6	23,4	23,3	20,6
Węgry	74,4	78,6	79,4	83,2	85,0	84,8										
Wielka Brytania	19,0	21,0	23,0	21,0												

Uwaga: dane dotyczące eksportu krajów strefy euro dotyczą wymiany z krajami trzecimi (spoza strefy euro).

Źródło: ECB (2015), s. 75–76; *The international role of the euro* (2014), s. 77–78, (2013), s. 78, 80, (2012), s. 72, 75, (2011), s. S14, S16, (2010), s. S3, S5; (2009), s. S4–S5; Kamps (2006), s. 43–47.

Zdecydowanie odmiennie kształtuje się pozycja euro w fakturowaniu eksportu Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii. W Szwecji i Wielkiej Brytanii jedynie około 20% transakcji fakturowanych jest w euro, w Danii wskaźnik ten jest o około 15 punktów procentowych wyższy. Ponadto, w przeciwieństwie do krajów strefy euro i gospodarek Europy Środkowej i Wschodniej, w których zauważalna jest tendencja polegająca na wzroście znaczenia euro, w przypadku Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii brak jest wyraźnych zmian udziału (por. tab. 1). W Wielkiej Brytanii ciągle silną pozycję ma funt szterling.

Nieco odmiennie kształtują się udziały euro w fakturowaniu transakcji handlowych w eksporcie zewnętrznym krajów Unii Europejskiej. W roku 2014 najwyższy udział euro w fakturowaniu eksportu towarów charakteryzował Słowację (82,7%), Słowenię (79,2%), Włochy (72,3%) oraz Austrię (71,7%). W najmniejszym stopniu euro do fakturowania eksportu *extra-UE* wykorzystywano w Polsce (0%), Wielkiej Brytanii (3,3%), Irlandii (14,0%) i Szwecji (20,5%) (por. tab. 2). W przypadku Polski, Wielkiej Brytanii i Szwecji dominowały waluty krajowe, a w Irlandii dolar USA.

Tabela 2

Udział euro w fakturowaniu/rozliczaniu eksportu towarów *extra-UE* w latach 2007–2014 (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Austria		75,6	74,9	74,1	75,1	73,6	71,7
Belgia				51,6		50,9	41,4
Bułgaria	36,1	41,5	45,0	43,1	39,5	36,7	41,7
Cypr	4,7	19,3	23,4	63,4	47,6	57,2	67,4
Czechy			50,1	50,8	50,3	50,5	49,5
Dania				22,8		22,3	22,7
Estonia			37,7	43,4	48,6	53,8	63,0
Finlandia				48,0		50,2	58,9
Francja	51,5	49,3	43,8	43,5	45,9	52,7	52,7
Grecja	23,3	20,9	26,0	26,2	27,3	36,6	32,9
Hiszpania	58,0	55,2	57,4	55,1	52,6	61,2	62,7
Holandia				56,0		56,4	56,9
Irlandia	18,9	17,1	16,7	14,9	11,0	11,3	14,0
Litwa		42,6	45,8	48,5	50,1	56,8	59,4
Luksemburg		44,9	43,9	59,4	42,0	74,2	56,0
Łotwa			41,8	38,9	34,1	60,4	64,6
Malta				27,4		19,2	21,9
Niemcy			66,4	66,6	67,8	64,6	61,8
Polska				0,3		0,0	0,0
Portugalia	57,9	61,1	61,2	60,7	59,2	65,6	65,6
Rumunia	41,2	41,3	55,1	52,1	47,5	52,0	51,4
Słowacja			81,3	81,2	81,2	88,1	82,7
Słowenia		82,9	81,5	81,7	82,8	83,6	79,2
Szwecja				23,9		23,3	20,5
Węgry		56,5	52,4	48,6		44,4	50,0
Wielka Brytania				3,6		3,5	3,3
Włochy	58,5	64,1	64,3	62,0		72,6	72,3

Źródło: Eurostat; ECB (2012), s. 74; *The international role of the euro* (2011), s. S15.

Analizując tendencje w kształtowaniu się udziału euro w fakturowaniu eksportu zewnętrznego krajów Unii Europejskiej, możemy wskazać cztery grupy gospodarek. Do pierwszej należą kraje, w których udział euro spada. Możemy do niej zaliczyć Belgię, Irlandię, Maltę, Niemcy i Węgry. Drugą grupę, charakteryzującą się wzrostową tendencją, tworzą Cypr, Estonia, Finlandia, Grecja, Litwa, Łotwa, Portugalia i Włochy. Spadki i wzrosty cechują Bułgarię, Francję, Hiszpanię, Luksemburg i Rumunię. Do ostatniej grupy możemy zaliczyć kraje o relatywnie stabilnym udziale euro w fakturowaniu eksportu: Austrię, Czechy, Danię, Holandię, Polskę, Słowację, Słowenię, Szwecję i Wielką Brytanię.

Stopień wykorzystania euro w fakturowaniu transakcji handlowych jest zróżnicowany w zależności od produktów będących przedmiotem wymiany. Eurostat w publikowanych danych stosuje podział na trzy grupy: 1) produkty podstawowe bez ropy naftowej, 2) ropa naftowa i produkty pochodne i 3) produkty przemysłu przetwórczego. Na poziomie całej Unii Europejskiej udział euro w fakturowaniu eksportu towarów w 1 i 3 grupie jest zbliżony i wynosi około 50%, a w strefie euro około 60%. W eksporcie ropy i produktów pochodnych znaczenie euro jest dwukrotnie niższe (por. tab. 3).

Tabela 3

Udział euro w fakturowaniu eksportu towarów *extra*-UE w latach 2010–2014 (%)

1	Produkty podstawowe bez ropy naftowej		Ropa naftowa i produkty pochodne		Produkty przemysłu przetwórczego	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
2	3	4	5	6	7	
Unia Europejska	53,2	50,1	22,8	27,5	52,8	51,0
Strefa euro	64,1	60,7	26,9	33,3	62,2	60,0
Belgia	92,4	53,8	21,8	17,1	49,9	44,8
Bułgaria	54,1	57,0	3,1	0,6	56,0	54,0
Czechy	59,1	58,3	15,3	15,7	50,2	49,2
Dania	12,2	12,8	3,8	4,9	26,9	26,6
Niemcy	65,9	62,5	50,3	68,0	66,4	61,2
Estonia	51,8	67,9	1,7	9,6	62,0	72,1
Irlandia	36,8	45,1	0,2	0,0	9,5	11,4
Grecja	59,0	60,3	12,8	7,1	70,2	68,7
Hiszpania	75,6	61,8	30,6	17,2	74,8	71,9
Francja	58,4	63,8	7,5	9,3	53,0	52,3
Włochy	70,6	73,1	16,1	5,9	76,6	75,7
Cypr	61,4	79,1	73,2	46,1	62,3	66,2
Łotwa	59,5	56,4	14,7	56,8	71,6	70,9
Litwa	70,9	75,8	0,4	1,8	56,5	66,6
Luksemburg	94,8	99,0	98,1	84,4	69,6	58,3
Węgry	67,8	45,4	49,8	10,2	46,6	51,9
Malta	8,7	13,6	41,7	6,7	22,3	23,7
Holandia	53,1	52,4	58,7	75,7	55,7	52,6
Austria	67,0	61,9	91,9	54,5	74,9	72,9
Polska	0,5	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0

1	2	3	4	5	6	7
Portugalia	78,0	72,8	37,5	27,8	74,3	70,6
Rumunia	38,1	45,3	1,5	2,0	63,5	64,0
Słowenia	91,2	85,7	68,0	97,5	85,2	78,1
Słowacja	93,6	93,4	43,8	29,2	81,0	82,6
Finlandia	47,7	42,4	10,1	10,8	49,7	65,8
Szwecja	27,4	17,4	34,9	0,6	22,8	22,0
Wielka Brytania	3,2	4,6	0,2	0,2	4,1	4,1

Źródło: Eurostat.

W grupie produktów podstawowych najwyższy udział euro w fakturowaniu eksportu w roku 2014 charakteryzował Luksemburg (99,0%), Słowację (93,4%), Słowenię (85,7%), Cypr (79,1%) i Litwę (75,8%), a zatem małe gospodarki, które są uzależnione od krajów sąsiednich. Ropa naftowa i produkty pochodne są grupą towarową, która tradycyjnie fakturowana jest w dolarach USA, które są walutą notowań ropy na głównych rynkach świata. Jednak prawidłowość ta występuje głównie w przypadku importu. W fakturowaniu eksportu ropy naftowej i produktów pośrednich Słowenii, Luksemburga, Holandii, Niemiec, Łotwy i Austrii udział euro przekracza 50%, a w większości krajów pozycja wspólnej waluty w tej grupie produktów umacnia się.

Z punktu widzenia międzynarodowej roli euro kluczowe jest jej zastosowanie w fakturowaniu eksportu produktów przemysłu przetwórczego, które stanowią zasadniczą część eksportu towarowego krajów Unii Europejskiej. Wykorzystanie euro w eksporcie *extra-UE* jest, podobnie jak w dwóch wcześniej wymienionych grupach, zróżnicowane, a jego udział w fakturowaniu eksportu mieści się w przedziale od 0% dla Polski do 82,6% dla Słowacji (por. tab. 3). Najniższy udział euro miało w eksporcie krajów nienależących do strefy euro, które stosowały zazwyczaj walutę własną lub dolara USA (Polska, Wielka Brytania, Szwecja, Dania) bądź krajów w niewielkim stopniu kierujących swój eksport na rynek Europy lub eksportujących produkty fakturowane w dolarach (Malta, Irlandia).

3. Znaczenie euro w fakturowaniu eksportu towarów w innych krajach świata

W krajach Europy, które nie są członkami Unii Europejskiej, pozycja euro w fakturowaniu transakcji eksportowych jest uzależniona od struktury geograficznej i przedmiotowej wymiany. W przypadku Macedonii udział euro w fakturowaniu eksportu systematycznie rośnie. W latach 1999–2009 udział euro wzrósł z 59,4 do 81,2%. Natomiast w wypadku Ukrainy, ze względu na silne powiązania z Rosją oraz wysoki udział surowców i produktów tradycyjnie fakturowanych w dolarach, znaczenie euro jest niewielkie. W latach 2001–2007 udział euro w fakturowaniu eksportu Ukrainy wzrósł z 2,6 do 9,0%.

Tabela 4

Udział euro w fakturowaniu/rozliczaniu eksportu towarów w latach 1999–2012 (%)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Inne kraje Europy														
Macedonia	59,4	54,7	61,0	66,4	67,4	75,5	74,9	73,7	70,7	78,4	81,2			
Ukraina			2,6	4,7	5,7	7,6	7,0	9,0	9,0					
Afryka														
Algieria					0,5	0,6								
RPA					17,0									
Tunezja	47,7	46,2	52,3											
Ameryka Południowa														
Brazylia									4,76	4,95	4,51	4,28	3,8	
Azja i Pacyfik														
Australia	0,7	0,5	0,7	1,4	1,4							0,8	0,9	1,2
Indonezja	1,2	1,5	2,2	2,4	2,3	2,0	1,8	1,6	1,8	1,8	1,8			
Izrael		24,6				23,9								
Japonia		7,6	8,0	8,6	9,6									
Korea Południowa		1,8	4,5	5,8	7,6									
Pakistan			1,6	3,5	6,9									
Tajlandia	1,7	1,8	2,8	3,2	2,7	3,1	2,6	2,8	3,4	3,4	2,9			
Turecja			42,9	46,7	49,3	49,3	48,3	48,5	50,3	46,6	48,0			

Źródło: ECB; *The international role of the euro* (2010), s. S5, (2009), s. S5; Kamps (2006), s. 43–47; Reiss (2014), s. 6; Bank of Indonesia; Bank of Thailand; Australian Bureau of Statistics.

Kompletność statystyk dotyczących fakturowania transakcji handlowych w Azji można uznać za relatywnie dobrą. We wszystkich krajach, za wyjątkiem Izraela i Turcji, udział euro w fakturowaniu eksportu był niski. Mieścił się on w przedziale od 1–2% w Australii, Indonezji i Tajlandii do 6–10% w Japonii, Korei Południowej i Pakistanie. W Izraelu udział euro w fakturowaniu eksportu pozostawał stabilny. W roku 2000 wynosił on 24,6% i spadł nieznacznie do 23,9% w roku 2004. W przypadku Turcji, powiązanej handlowo z krajami UE, udział euro w fakturowaniu eksportu mieścił się w latach 2001–2009 w przedziale 42,9–50,3%.

Na przykładzie Japonii i Australii możemy stwierdzić, że udział euro w fakturowaniu eksportu był zróżnicowany w zależności od grupy towarowej. Największy udział w 2009 roku w Japonii euro miało w fakturowaniu eksportu farmaceutyków (17,0%), maszyn (11,0%), instrumentów precyzyjnych (9,0%), urządzeń elektrycznych (8,2%) oraz chemikaliów (7,7%). W pozostałych grupach towarowych jego udział nie przekraczał 7,5%. Ponadto euro częściej stosowane było przez duże firmy (1/3 największych przedsiębiorstw w 10,5% fakturowała swój eksport w euro) niż w małych i średnich firmach (Takatoshi, Datoshi, Kiyotaka, Junko, 2013, s. 8–9). W Australii w latach 2011–2012 w euro fakturowano 10,1%

eksportu instrumentów precyzyjnych, 4,9% urządzeń elektrycznych i 3,4% maszyn (Australian Bureau of Statistics).

W Afryce i w Ameryce Południowej udział euro w fakturowaniu transakcji był niski. Jedynie w Tunezji w latach 1999–2001 około 45–50% eksportu towarów fakturowano w euro. W RPA udział wspólnej waluty nie przekraczał 20%, w Brazylii 5% i spadał, a w Algierii był niższy od 1% (por. tab. 4).

Uwagi końcowe

Przeprowadzona analiza wykorzystania euro w fakturowaniu eksportu towarów w latach 1999–2014 pozwala na sformułowanie kilku wniosków. Pomimo wysokiego udziału w światowym eksporcie, znaczenie wspólnej waluty jest ograniczone terytorialnie głównie do Europy. W wymianie na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej i w eksporcie do krajów trzecich zastosowanie euro jest powszechne i mieści się w przedziale od 34% w wypadku Grecji do ponad 90% w Słowacji i Słowenii (tab. 1). Gdy analiza zostanie ograniczona do eksportu *extra*-UE (tab. 2), udział euro w fakturowaniu eksportu spada, jednak w większości krajów pozostaje ono kluczową walutą. Jedynie w fakturowaniu eksportu Danii, Grecji, Irlandii, Malty, Polski, Szwecji i Wielkiej Brytanii udział euro nie przekracza 40%, a dominującą pozycję mają waluty krajowe i dolar USA. Ponadto generalną tendencją w całym analizowanym okresie jest wzrost zastosowania euro w transakcjach handlu zagranicznego.

Znacznie gorzej należy ocenić pozycję euro jako waluty fakturowania eksportu krajów spoza Unii Europejskiej (tab. 4). Tylko w relatywnie bliskich geograficznie krajach, jak Izrael, Macedonia, Tunezja i Turcja, euro ma wysoki udział. W Tunezji, Macedonii i Turcji jest podstawową walutą fakturowania eksportu oraz odgrywa istotną rolę jako waluta pośrednicząca. W Izraelu znaczenie euro jest porównywalne do dolara. Natomiast w pozostałych regionach świata udział euro w fakturowaniu eksportu towarów jest bardzo niski lub nie jest ono stosowane.

Literatura

- Auboin, M. (2012). Use of Currencies in International Trade: Any Changes in the Picture? *WTO Staff Working Paper*, 10.
- Australian Bureau of Statistics. Pobrano z: <http://www.abs.gov.au/ausstats>.
- Bacchetta, P., van Wincoop, E. (2002). A Theory of Currency Denomination of International Trade. *ECB Working Paper*, 177.
- Bank of Indonesia. Pobrano z: <http://www.bi.go.id>.
- Bank of Thailand. Pobrano z: <http://www.bot.or.th>.
- ECB (2009–2015). *The International Role of the Euro*.
- Eurostat. *Extra-EU Trade by Member State, Shares by Invoicing Currency*. Pobrano z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.
- Goldberg, L.S., Tille, C. (2005). Vehicle Currency Use in International Trade. *NBER Working Paper*, 11127.
- Goldberg, L.S., Tille, C. (2009). Micro, Macro, and Strategic Forces in International Trade Invoicing. *NBER Working Paper*, 15470.

- Goldberg, L.S. (2005). Trade Invoicing in the Accession Countries: Are They Suited to the Euro? *NBER Working Paper*, 11653.
- Kamps, A. (2006). The Euro as Invoicing Currency in International Trade. *ECB Working Paper*, 665.
- Lai, E.L.-C., Wu, X. (2015). Invoicing Currency in International Trade: An Empirical Investigation and Some Implication for the Renminbi. *The World Economy*, 38 (1).
- McKinnon, R.I. (1979). *Money in International Exchange. The Convertible Currency System*. New York–Oxford: Oxford University Press.
- Mucha-Leszko, B. (2007). *Strefa euro. Wprowadzanie, funkcjonowanie, międzynarodowa rola euro*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Mucha-Leszko, B., Kąkol, M. (2013). Perspektywy euro jako waluty międzynarodowej. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 129.
- NBP (2011). *Międzynarodowa rola euro III*. Warszawa.
- Reiss, D.G. (2014). *Invoice Currency in Brazil*. 42 Encontro Nacional de Economia ANPEC.
- Swoboda, A.K. (1968). The Euro-Dollar Market: An Interpretation. *Princeton University Essays in International Finance*, 64.
- Takatoshi, I., Datoshi, K., Kiyotaka, S., Junko, S. (2013). Exchange Rate Risk Management of Export Firms: New Findings from a Questionnaire Survey. *RIETI Discussion Paper*, 13-E-024.

THE ROLE OF THE EURO IN THE INVOICING OF EXPORTS OF GOODS IN THE YEARS 1999–2014

Abstract: The subject of this paper is an analysis of the euro use in invoicing of merchandise exports. This study presents a dataset on euro invoicing in merchandise exports for 41 countries. The euro is used extensively for invoicing exports of the euro area and European Union countries, both in the transactions among themselves and with other countries. The role of the euro as vehicle currency is increasing but still limited when compared to the U.S. dollar.

Keywords: invoicing currency, euro, international trade

Cytowanie

- Białowąs, T. (2016). Rola euro w fakturowaniu eksportu towarów w latach 1999–2014. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 3 (81), 5–14. DOI: 10.18276/frfu.2016.81-01.